

PAHA MAA

Suomi, 2005

Ohjaaja: Aku Louhimies

Kesto: 130 min.

Näyttelijät: Mikko Leppilampi, Jasper Pääkkönen, Mikko Kouki, Samuli Edelmann, Sulevi Peltola, Pamela Tola, Matleena Kuusniemi, Petteri Summanen

Ikäraja: K15

Levittäjä: Buena Vista International Finland Oy

Oppimateriaalin tehtävät on suunniteltu lukioikäisille.

Genre: draama

Oppimateriaalin teemoja: keskeisin aihe pahan kierto, anteeksiantaminen, rohkeus, pahasta olosta selviäminen, yksinäisyys

SYNOPSIS

Julma kohtalo riepottaa ihmisiä

Tuomas (Mikko Leppilampi) on nuori tietokonehakkeri, entinen valokuvamalli, joka haluaisi tehdä jotakin yhteiskunnallisesti merkittävää ja hyödyllistä.

Tuomaksen paras kaveri Niko (Jasper Pääkkönen), on rock-henkisempi kuin Tuomas, ja elää hedonistisempaa elämää päihteiden ja huumeiden maailmassa. Niko lähtee kotoaan työttömyyden takia rappiolle joutuneen isänsä (Pertti Sveholm) luota.

Elina (Pamela Tola) on noin parikymppinen rohkea ja älykäs nuori aktivisti, joka opiskelee yliopistolla historiaa ja valtiotieteitä. Elina on varakkaan kodin kasvatti.

Elina ja Tuomas ovat olleet jo toista vuotta onnellisesti yhdessä. Elina on raskaana ja nuoret suunnittelevat naimisiinmenoa.

Tuomas on jo pitkään hautonut yhteiskunnallista iskua tietoverkkoihin ja pyytää Nikon mukaan operaatioon.

Väärä raha johtaa pahan kierteeseen

Niko väärentää 500 euron setelin, joka kulkeutuu sekatyömies Isto Virtaselle (Mikko Kouki).

Nöyryytetty Isto panee pahan kiertämään ja varastaa laitakaupungilla olevasta autoliikkeestä hienoimman maastoauton. Autokauppias (Samuli Edelmann) panee pahan kiertämään ja takavarikoi pölynimurikauppias Hurskaiselta (Sulevi Peltola) käytetyn auton, ja sen myötä leivän suusta. Hurskainen menettää kaiken, tapaa sattumalta Isto Virtasen, ja ratkeaa monen vuoden jälkeen ryypäämään kohtalokkain seurauksin.

Tarinan kolmannessa keskiössä ovat poliisi Hannele (Matleena Kuusniemi) sekä hänen opettaja-aviomiehensä Antti (Petteri Summanen), joilla on kolme lasta.

Tapahtumien leikkauspisteessä kaikkien elämä muuttuu peruuttamattomasti.

Näiden ihmisten tielle osuva kohtalo sattuu olemaan julma, ja seuraukset traagiset.

Tolstoin alkuperäisaihe

Elokuvan teema, pahan olon kiertäminen, on peräisin Leo Tolstoilta, novellista *Väärennetty korkolippu*. Ranskalainen ohjaajamestari Robert Bresson sovitti ja ohjasi samasta kertomuksesta elokuvansa Raha vuonna 1983.

Pahan maan varsinainen käsikirjoittaja on Paavo Westerberg, mutta työhön osallistuivat myös Jari Rantala ja ohjaaja.

Ennen elokuvaa!

Lukekaa Leo Tolstoin novelli *Väärennetty korkolippu*. Tämä auttaa ymmärtämään elokuvaa paremmin. Elokuvan katseluhetkellä ja katselun jälkeen on mielenkiintoista tutkiskella yhtäläisyyksiä elokuvan tapahtumien ja novellin välillä.

1. Elokuvan rakenne ja tyyli

Paha Maa on episodielokuva. Mitä sillä tarkoitetaan ja miten se eroaa lineaarisesta kerronnasta?

<http://elokuvantaju.uiah.fi> -> sanahaku – "episodi"

Pahaa Maata luonnehditaan myös tragikoomiseksi. Mitä termillä tarkoitetaan? Mainitse muutamia kohtauksia, joista ilmenee tragikoomisuus.

Tehtävä: Pohdi mitä tragikoomisia kohtauksia elokuvasta löytyy. (Esim. Teuvolla (Sulevi Peltonen) on useita, samoin Istolla (Mikko Kouki) - auton varastaminen tai Antti (Petteri Summanen) kaupassa ostamassa ruokaa sosiaaliturvatoimen lapulla jne.)

Tragikoominen, sekä traagisia, että koomisia aineksia sisältävä. Joskus vastineeksi esitetään "surkukupaisa", joka kuitenkin yleensä tarkoittaa 'hauska, mutta vähän sääliittävä' tai jopa vain 'naurettava'. Myös sanalla "tragikoominen" saattaa olla sentapainen merkitys, mutta se voi tarkoittaa myös sellaista, joka on voittopuolisesti traaginen mutta sisältää myös koomisia aineksia.

lähde: Pienehkö sivistyssanakirja, t-alkuiset sanat: <http://www.cs.tut.fi/~jkorpe/siv/sanatt.html>

Mitä tehokeinoja elokuvassa on käytetty tunnelman luomiseksi? (esim. äänet, kuvaustyylit).

Tietoa löytyy Äänipään sivuilta www.cult.tpu.fi/sound/index.htm tai

Elokuvantajun sivuilta <http://elokuvantaju.uiah.fi>

2. Tehkää elokuvasta mind map, jonka avulla näette miten paha kiertää elokuvassa.

Mistä tai kenen johdosta pahan kierto lähti liikkeelle? Kuka tai mikä oli kaiken pahan alulle panija?

Mitä muita asioita elokuvassa ilmenee, jotka aiheuttavat pahaa oloa ihmiselle?

Mind mapista näette miten paha kiertää elokuvassa. Käykää henkilöahmo kerralla läpi, kunkin henkilön osuus pahan kiertoon ja miettikää miten hän olisi voinut toiminnallaan lopettaa pahan kiertämisen.

Onko henkilöiden tarinoilla suljettu loppu vai jääkö elokuvan henkilöiden kohtaloita avoimeksi?

Kehitelkää oma tarina, jotta saattaisitte avoimet tarinat loppuun.

3. Realistisuus

Vertaa Pahan Maan maailmaa tämän hetkiseen yhteiskuntaan. Pahan maan maailmankuva on hyvin realistinen kuvaus tämän päivän ongelmista. Vai onko? Elokuvan teemat kumpuavat jokaisessa kohtauksessa voimakkaasti läpi. Helsingin asematunnelissa kävellessäsi saatat nähdä samankaltaisen ihmiskohtalon, jonka esim. Nikon isä (Pertti Sveholm) kohtaa työttömyytensä takia tai Nikon päihdeongelma sekakäyttäjänä. Antti Arhamon (Petteri Summanen) väkivaltaisuus ja viha, joka purkautuu omiin lapsiin. Pohdi psykologin suhtautumista Antti Arhamoon hänen ollessa vastaanotolla ja kertoessaan ongelmistaan.

Näetkö ympärilläsi Nikoja, Tuomaksia, Istoja, Teuvoja? Ovatko elokuvassa esiintyvät ongelmat todellisia?

Tehtävä: Harjoittele kirjoittamaan ajatusvirtatekstiä. Kuvaile elävästi ja havainnoivasti mitä näet ja tunnet, koet ja aistit kävellessäsi valitsemallasi matkalla, esim. kulkiessasi matkan kouluun. Halutessasi voit myös kuvittaa havaintojasi.

4. Vastakohtien maa

Pahassa maassa on erilaisia ihmiskohtaloita. Elokuvan henkilöt kuuluvat eri maailmoihin ja elävät erilaista elämää.

Jakaantukaa 3-5 hengen ryhmiin ja pohtikaa seuraavia kysymyksiä:

Näetkö elokuvassa eritasoisia yhteiskuntaluokkia?
Mitä yhteiskuntaluokkia elokuvassa on?
Voitko sanoa Suomessa olevan eri yhteiskuntaluokkia?
Miten eri yhteiskuntaluokat syntyvät?
Onko elokuvassa syrjäytyneitä?
Mistä johtuu syrjäytyminen?
Miten voi välttyä syrjäytymiseltä?
Voiko syrjäytyminen olla välivaihe elämässä?
Miten voin vaikuttaa ympärilläni tapahtuviin asioihin, vai voinko?
Mikä on yksilön vastuu omasta elämästään, mikä yhteiskunnan vastuu?
Mitä on yksinäisyys? Vertaa yksin olemiseen.
Miksi ihmiset ovat yksinäisiä?
Onko yksinäisyys tunne vai olotila?
Mikä on rahan valta?

Tehtävä: Palauttakaa mieleenne minkälaisia ongelmia henkilöillä oli ja vertailkaa sitten miten ongelmat muuttuvat eri yhteiskuntaluokkien välillä.
Poimikaa elokuvasta kohtauksia joista välittyä henkilön ongelma. Muodostakaa 3-5 hengen ryhmiä ja näytelkää kohtaukset vuorotellen. Antakaa toisten arvata minkälaisesta ongelmasta tai pahasta olostä on kysymys.

5. Kirjoita elokuva-arvostelu

Mitä ajattelit elokuvan jälkeen? Mitä kysymyksiä sinulle heräsi? Mikä oli suurin epäkohta elokuvassa mikä herätti sinun huomiosi? Jakakaa luokka puoliksi, toiset kirjoittavat positiivisen ja toiset negatiivisen elokuva-arvostelun.

6. Paha Maa – Hyvä Maa

Lopussa Niko (Jasper Pääkkönen) sanoo haudalla: ”Mä en voi uskoa, että kaikki on vaan pahaa, täytyyhän tässä jotain hyvääkin olla, eihän tässä muuten olisi mitään järkeä”. Mitä hyvää elokuvassa on?

Mielikuvaharjoitus

Sulje silmäsi kahdeksi minuutiksi. Kuvittele olevasi Niko ja jatka mielessäsi hänen sanomaa lausettaan Tuomaksen (Mikko Leppilammen) haudalla. Tee mielikuvaharjoituksen jälkeen lyhyt, tiivis kirjoitus, max. 15 riviä. Yritä kirjoituksessasi vastata kysymykseen ”mitä hyvää tässä on”? Kirjoituksesi voi olla myös runo.

7. Elämän viisautta

Keksikää luokassa elämänviisauksia tai sananlaskuja.

Esimerkiksi:

Rohkea rokan syö

Ei niin paha, ettei mitään hyvää jne.

8. Kirjoita elokuvan kohtaus

Kohtaus

(scene)

Kohtaus on yhtäjaksoinen elokuvan osa, jossa on:

- sama paikka, sama lavastus
- samat näyttelijät
- sama vuorokaudenaika (valo)
- sama jatkuvuustilanne

Kirjoitettaessa kohtausta merkitään alkuun isoilla kirjaimilla onko kyseessä sisä- eli INTERIÖÖRI (INT.) vai ulkotila EKSTERIÖÖRI (EXT.), tapahtumapaikka ja mitä vuorokauden aikaa eletään.

(huom. seuraava on esimerkki, eikä yritäkään jäljitellä alkuperäistä)

Esim. 1. INT. NIKON HUONE. PÄIVÄ

Niko makaa sängyllään ja kuuntelee musiikkia. Hänen isänsä Pertti Smolander kävelee sisään Nikon huoneeseen juoppoystäviensä kanssa.

PERTTI

Mitä sä täällä makaat?

Irrottaa television johdot ja antaa television ystäviensä matkaan.

NIKO

Mitä helvettiä sä oikeen teet, et vie sitä!!

Jne.

Kohtausta kirjoitettaessa on hyvä huomata, että käsikirjoitus noudattaa kirjoituskaavaa. Kirjoitettu teksti (kohtaus) sisältää siis dialogia sekä myös kerronnallista tekstiä. Kertova teksti kirjoitetaan aina preesens muotoon aivan kuin havainnollistaisit jotain näkemääsi tapahtumaa kaverillesi.

Kohtaus vaihtuu toiseksi, jos

- kuvauspaikka vaihtuu
- lavastus vaihtuu
- vuorokaudenaika vaihtuu (valo muuttuu)
- jatkuvuustilanne muuttuu

– **jatkuvuus:** kuvallinen tai äänellinen elementti, joka sitoo kuvia ja kohtauksia toisiinsa

Tutustu Elokuvantajun sivuilla Häjyt - käsikirjoituksen kohtauksiin nro 12 – 15.

http://elokuvantaju.uiah.fi/2001/oppimateriaali/kasikirjoitus/artikkelit/bardy_hajyt.jsp

Tässä esimerkki Häjyt elokuvasta. Kohtaus 15.

15 EXT. ROMPPAISEN TILA. PÄIVÄ.

Jussi pitää puukkoa Romppaisen kurkulla, niin ettei Romppainen uskalla liikkua. Isoisä hätistelee lehmiä ulos ilmiliekeissä roihuavasta navetasta. Romppainen on tuskissaan, mutta ei uskalla liikkua. Antti tulee Romppaisen luo.

ROMPPAINEN

Minä teen rikosilmoituksen.

ISOISÄ (huutaa)

Mitä sää nyt vahingos syttynyisestä tulipalosta meet rikosilmoitusta teköhön?

ROMPPAINEN

Kuinka niin vahingos?

Isoisä tulee lähemmäksi. Kaikki lehmät ovat ulkona.

ISOISÄ

No onhan se vahinko kun sä itte poliisille niin sanot.

ANTTI

Jotta me pysyysimmä hyvällä päällä.

JUSSI

Ja muista jotta sullon ehejät kivekset vain niin kauan kumme pysymmä hyvällä päällä.

Romppainen nyökkää hädissään. Lehmät juoksentelevat ympäri pihaa. Antti päästää Romppaisen, joka juoksee epätoivoissaan palonsammutukseen yhdellä jauhesammuttimella. Antti, Jussi ja isoisä katselevat Romppaisen touhuja.

JUSSI

Nyt musta vasta tuntuu siltä jotta mä olen vapaa.

Antti nyökkää hartaana.

Tehtävä: Muistele elokuvasta joku sellainen tapaus tai tapahtuma, joka jäi mieleesi ja yritä kirjoittaa se kohtaukseksi. Sinun ei tarvitse välittää meneekö kohtauksen dialogi tai tapahtumat alkuperäisen version mukaan. Sinä saat olla luova! Keksi oma versiosi silmällä pitäen kuitenkin sitä, että muut oppilaat tunnistavat kohtauksen.

Mieti joku tapaus elokuvasta Paha maa joka jäi mieleesi. Mielellään sellainen, jossa on keskustelua. Muistele mikä vuorokauden aika oli kyseessä, kuvattiinko kohtaus sisä- vai ulkotilassa, keitä näyttelijöitä oli mukana ja mikä oli tapahtumapaikka. Kuvaile kohtauksessa tapahtuman toimintaa. Hyvänä muistisääntönä voi pitää sitä, että yksi kohtaus sisältää elokuvan lailla alun, keskikohdan ja lopun.

Lisää tietoa käsikirjoittamisesta ja kohtauksesta sekä elokuva-alaan liittyvää aineistoa löydät Elokuvantajun ja Mediakasvatuskeskus Metka ry:n Freimi internet-sivuilta.

<http://elokuvantaju.uiah.fi>

[http://www.mediametka.fi/direct.aspx?area=p
age&prm1=15](http://www.mediametka.fi/direct.aspx?area=p
age&prm1=15).

Lisää käsikirjoituksia löydät osoitteesta esim. www.solarfilms.com.

Oppimateriaalin ovat laatineet
Minna Meriluoto
ja Anna-Liisa Puura-Castrén.